

Резултати истраживања мониторинг тима Новосадске новинарске школе (Нови Сад) ТВ програма четири националне ТВ станице - **РТС1, РТС2, ТВ Пинк, ТВ Б92** и две покрајинске - РТВ1 и РТВ2, на узорку од 7 дана (10-16. новембар 2008) од 6:00 до 24:00 часова.

Програмска разноврсност служи задовољењу разноврсних потреба грађана. Она је опште прихваћен пожељан циљ развоја медија. Она је важан елемент у оцени квалитета функционисања медија и успешности медијске регулативе и медијске политике.

Циљ истраживања –систематичан и непристрасан увид у структуру ТВ понуде, посебно јавног ТВ сервиса, ради утврђивања програмске разноврсности. Анализиране су четири врсте разноврсности – у односу на жанровске врсте програма, порекло програмске продукције, језик емитовања и примарне циљне групе ТВ емисија.

Узорак - 756 сати програма који су садржали 2.408 програмских сегмената, од тога 504 сата програма националних станица и 1.444 сегмената. **Јединица анализе** је програмски сегмент (јасно дефинисан део програма одређеног типа са назначеним почетком и крајем -емисија са насловом или огласни блок).

Обим програмске понуде

По броју емисија програмска понуда је велика. У просеку, свака од четири ТВ емитује **27**

емисија

(укључујући и репризе) током 18 сати. Највише их је имала РТС1 (32 дневно), затим Пинк (27), па РТС2 (26), а најмање Б92 (23).

Репризира се четири или пет емисија дневно. Највише реприза има у програмској шеми РТС1 (7 дневно), а најмање на ТВ Пинк (три дневно). Од укупног броја, на РТС1 је репризирано 22,5% емисија, 18,2% на ТВ Б92, 14,4% на РТС2, а 11,8% на ТВ Пинк.

Без реприза, дневна понуда износи 22 емисије. Највише премијерних емисија има РТС1–25, затим ТВ Пинк-23, РТС2– 22, а најмање ТВ Б92 –19.

И са репризама и без њих, понуда два канала јавног сервиса је већа од понуде две комерцијалне станице. □

Жанровска разноврсност програма

По садржају, програмска понуда је сиромашна. Од 11 регистрованих врста програма, на све четири националне ТВ **изразито преовлађује пет врста: информативни, играни, забавни, огласни и спортски програм.**

У програму ТВ Пинк они чине готово целокупну програмску понуду – 98,4%, у програму ТВ Б92 девет десетина (92,8%), РТС1 више од четири петине (84,8%), а РТС2 око три четвртине (72,3%).

Четири најгледаније телевизије дневно нуде **шест сати вести и других информативних емисија, три и по сата серија и филмова, три и по сата забавних емисија, два сата реклама и један сат спорта.**

Преостала два сата (од 18) треба да задовоље све друге потребе публике - да пружи “културне, уметничке, образовне, верске, научне, дечје и друге садржаје”, како Закон

Разноврсност ТВ програма у Србији

Пише: Јованка Матић
петак, 15 мај 2009 18:36

налаже јавном јервису, и да допринесу “подизању општег културног и сазнајног нивоа грађана” ако су комерцијалне.

ТВ Пинк за те друге садржаје оставља 1,6% времена, ТВ Б92 7,2%,

РТС1 15,2%, а једино РТС2 нешто значајније време - 27,7%.

Публици се најчешће нуди информативни програм - 32,5%, затим играни - 20%, па забавни - 18,2%. Десетину (10,3%) укупно емитованог програма - односно 52 сата – заузимају огласни блокови.

ЖАНРОВСКА РАЗНОВРСНОСТ ПРОГРАМА у % – према трајању

Врста програма	РТС1	РТС2	Б92	ПИ
информативни	33,8	37,5	43,3	15,4
играни	24,4	8,6	12,6	34,6
забавни	13,3	4,7	23,1	31,7
огласни	9,4	3,6	11,6	16,7
Укупно (4)	80,9	54,4	90,6	98,4
спортски	3,9	17,9	2,2	
Укупно (5)	84,8	72,3	92,8	98,4

Разноврсност ТВ програма у Србији

Пише: Јованка Матић
петак, 15 мај 2009 18:36

образовни	2,4	9,8	4,5	
дечији	6,2	5,1	2,7	0,4
културно-ум	2	6,6		
хоби	4,6	4,4		1,2
верски		1,7		
друго		0,1		

Закон о радиодифузији директно помиње и индиректно позитивно вреднује, поред информативног, три врсте програма – **образовни, културно-уметнички и дечији програм**. Сваки од њих је заступљен у **мање од 5%** укупног програмског времена.

Од ова три програма, телевизије највише пажње поклањају образовном (4,2%), затим дечијем (3,6%), па културно-уметничком (2,2%). Образовне емисије су најчешће на РТС2 (9,8%), у просечном обиму су присутне на ТВ Б92 (4,5%), испод просека на РТС1 (2,4%), док их ТВ Пинк уопште нема. **Култура и уметност су изразито занемарене области програма**. Комерцијалне станице их потпуно игноришу, занемарује их и РТС1, и једино су у значајној мери присутни у програму РТС2 (6,6%). Верски програм је најмање неговани тип програма. Емитује га само РТС2, у обиму од 1,7%.

Јавни сервис нуди разноврснији програм него комерцијалне станице. **Међутим**, жанровска структура програма јавног сервиса је неизбалансирана, а **највећи део програма чине оне исте програмске категорије** које доминирају и у програмима комерцијалних емитера.

Најсиромашнију програмску понуду има ТВ Пинк. На њој не постоји ни спортски програм (што је

неуобичајено за комерцијалну ТВ станицу),

ни образовни, ни културно-уметнички програм

, док је дечији програм заступљен тек симболично (укупно 31 минут за недељу дана).

ТВ Б92, осим поменутих пет врста програма, има још само **образовне (4,5%) и дечије емисије**

(2,7%), али оне заједно

трају краће од огласног програма

(11,6%).

То је случај и са РТС1

(6,2% дечијег и 2,4% образовног програма насупрот 9,4% огласног), на којој је уочљив и

мали обим културно-уметничког програма

(2%).

Највећу разноврсност има РТС2, који нуди највећи обим образовног (9,8%) и културно-уметничког програма (6,6%) и једини има и емисије са верским садржајем, које су посебна законска обавеза јавног сервиса (1,7%).

Када се посматра **само премијерно емитовани програм**, без реприза, слика жанровске разноврсности је **слична**.

Репризе чине 13,8% укупног времена емитовања. Најдуже су на РТС1 (21%), а затим на ТВ Б92 (20,1%), док РТС2 (6,7%) и ТВ Пинк (7,4%) ређе понављају већ емитоване емисије.

Ранг најзаступљенијих врста програма је исти – у укупном скору преовлађује информативни програм (40,2%), затим играни (20,5%) и забавни (18,2%), па спортски (7,3%). Удео образовног, дечијег, културно-уметничког програма је мањи од 4,5%, а нарочито је занемарен културни програм.

ЖАНРОВСКА РАЗНОВРСНОСТ ПРОГРАМА БЕЗ РЕКЛАМА у % – према трајању

Врсте програма

Разноврсност ТВ програма у Србији

Пише: Јованка Матић
петак, 15 мај 2009 18:36

РТС1

РТС2

Б92

ПИНК

Укупно

информативни

46,5

40,1

57,4

18,8

40,2

Разноврсност ТВ програма у Србији

Пише: Јованка Матић
петак, 15 мај 2009 18:36

играни

20,5

9,5

10,0

43,0

20,5

забавни

13,1

5,2

20,3

36,1

Разноврсност ТВ програма у Србији

Пише: Јованка Матић
петак, 15 мај 2009 18:36

18,2

спортски

5,6

18,1

3,2

7,3

образовни

2,4

9,1

5,1

Разноврсност ТВ програма у Србији

Пише: Јованка Матић
петак, 15 мај 2009 18:36

4,4

дечији

6,7

5,7

4,0

0,5

4,2

културно-ум.

2,4

7,0

Разноврсност ТВ програма у Србији

Пише: Јованка Матић
петак, 15 мај 2009 18:36

2,6

хоби

2,8

3,7

1,6

2,1

верски

Разноврсност ТВ програма у Србији

Пише: Јованка Матић
петак, 15 мај 2009 18:36

1,6

0,5

омладински

Индекси програмске разноврсности

За мерење програмске разноврсности постоји математичка формула која је преузета из студија биодиверзитета (разноврсност живих врста на одредјеној територији). Математички максимум индекса програмске разноврсности је 1, а минимум је 0.

Примећујући ову формулу, добијају се следећи резултати:

Индекс

РТС2

РТС1

Б92

ПИНК

X

0,834

0,824

Разноврсност ТВ програма у Србији

Пише: Јованка Матић
петак, 15 мај 2009 18:36

0,787

0,778

Канали републичког јавног сервиса (0,83) имају већи индекс разноврсности него комерцијалне телевизије (0,78). Највећи индекс има РТС2, затим РТС1, затим ТВ Б92, а најмањи ТВ Пинк.

Исти индекс за холандски јавни сервис је износио 0,75, а за комерцијалне емитере 0,61. У Финској је, међутим, просечни индекс за четири националне стаице, две јавне и две комерцијалне, износио 0,90, док је он 0,81 у Србији.

Разлике између програмске понуде неколико канала се мере тзв. индексом различитости. Математички максимум индекса је 2, а минимум је 0.

Следећи ову формулу, добијени су следећи резултати за индекс различитости:

РТС2 / Пинк

1,324

Б92 / Пинк

0,738

Разноврсност ТВ програма у Србији

Пише: Јованка Матић
петак, 15 мај 2009 18:36

PTC2 / Б92

0,725

PTC1 / Пинк

0,717

PTC1 / PTC2

0,632

PTC1 / Б92

0,472

Највећа разлика постоји између PTC2 и ТВ Пинк (вредност индекса је 1,324), а **најмањ**
а између PTC1 и ТВ Б92
(0,472).

Овим се потврђује да на крајњем делу скале програмске разноврсности стоји PTC2, а на супротном ТВ Пинк као телевизија са најхомогенијом понудом. Између њих су PTC1 и ТВ

Б92, који су ближи РТС2 него ТВ Пинк.

РТС је функцију јавног сервиса (задовољавање разноврсних потреба грађана за тематским садржајима разних врста) **препустила**

Другом програму,

док Први програм води конкурентску борбу са комерцијалним станицама за бољи рејтинг међу публиком и повећање рекламних прихода.

Разноврсност садржаја унутар програмских жанрова

Иако се разликују по пажњи коју посвећују одређеним програмским жанровима, домаће ТВ станице **дају предност истим типовима емисија** у оквиру датог жанра. Разлике у програму су мале. Оне приказују **оштво истог, иако понуђеног у другачијим размерама**

МН

Информативни програм

Информативни програм **је најзаступљенија врста програма** – једна трећина укупне програмске понуде (32,5%). Удео програма одступа од уобичајених правила. Он је **најобимнији на комерцијалној станици - ТВ Б92**

(43,3%), а

више га има на РТС2

(37,5%)

него на РТС1

(33,8%).

Одликује се **веома великим бројем емисија вести, а малим бројем и трајањем дебатних и истраживачких емисија**

. У њему су

занемарени међународни догађаји, догађаји изван Београда и економска збивања

Четири ТВ станице нуде дневно **19 емисија вести током 18 сати**, тј. једну сваког сата. Током недељу дана је регистровано 133 емисија вести, од тога 71 на РТС, 45 на ТВ Б92 и 17 на ТВ Пинк. РТС2 не емитује вести.

Дебатне и истраживачке информативне емисије, које се сматрају најквалитетнијим информативним, далеко су **малобројније**. Оне чине

10% минутаже

укупног трајања

информативног програма

. За недељу дана регистрована је 31 емисија, од чега су три биле репризе, што износи просечно

четири у дневној понуди на четири национална канала, тј. једна емисија по каналу

. У стварности, дебатне и истраживачке емисије имају

само два канала – РТС1 и ТВ Б92

, док су оне потпуно одсутне на ТВ Пинк и РТС2.

Главни конкуренти у понуди информативног програма су РТС1 и ТВ Б92. Њихове емисије вести су истог формата.

Емисије вести на ТВ Б92 су бројчано ређе, али дуже трају него на РТС1

(1023 минута насупрот 892).

Главна разлика између два емитера је у дебатним емисијама. **ТВ Б92 недељно емитује више дебатно-истраживачких емисија**

– три дневно (укупно 18, две репризе) него РТС1– две дневно (13, једна реприза), и то

у двоструко дужем трајању

(682 минута насупрот 342 минута на РТС1)

и чешће уживо.

У обимној понуди информативног програма на националним мрежама, поред истраживачког приступа у извештавању, **недостају специјализоване емисије о светским догађајима, о регионалним догађајима, као и специјализоване емисије економских вести.**

Јавни сервис РТС је **међу 150 информативних емисија имао само две** (премијеру и репризу) **о**

међународним догађајима

(“У свету”), којима је дат мали значај тиме што су смештене на Други, а не на Први програм.

ТВ Б92 је од 81 емисије две

посветио светским догађајима (“Планета”), обе у крајње неповољном термину - **суботом и недељом од 6 сати ујутро.**

РТС занемарује вести из различитих региона Србије, док форсира Београд као регионални центар **из кога**

потиче већина вести у дневним информативним емисијама. **С**

амо једна емисија од 150 је била посвећена догађајима у унутрашњости

(“Ово је Србија”). Она се емитује једном недељно на Другом програму, док се на Првом програму сваког радног дана приказује емисија о београдским темама (“Београдска хроника”).

ТВ Б92 нема специјализованих емисија о регионалним догађајима.

ТВ станице занемарују и економске информације. **РТС има једну недељну емисију о економским вестима,** **опет на Другом**

програму (“Профил и профит”), а

Б92 такође једну

(“Буђелар”).

Информативни програм **ТВ Пинк** се разликује од других не само по мањем обиму већ и по **увођењу директних форми рекламирања у**

информативни формат,

иако то директно

противуречи важећој медијској регулативи. Ово је посебно карактеристично за емисију “Добар комшија”, форму јутарњег програма ТВ Пинк.

Играни програм

Играни програм чини **петину** (20%) укупне понуде националних ТВ канала. Они дневно нуде **18 играних емисија** (филмова или серија), **у просеку једну сваког сата**

. Понуда је, међутим, далеко од разноврсне и атрактивне. Она обухвата

један домаћи филм из прошлог века, два стара америчка филма, пет епизода домаћих серија, од којих су три на тему сеоског живота и 10 епизода страних серија – углавном америчких и мексичких

Најважнији емитер играног програма је **ТВ Пинк, а затим РТС1.**

Током седмице четири телевизије су приказале 124 игране емисије. Међу њима су најбројније епизоде страних серија (71), а дупло је мање домаћих серија (30) и вишеструко мање страних филмова (14) и домаћих филмова (9).

Сви облици играног програма су најчешћи на ТВ Пинк (55 емисија), а затим на РТС1 (37). ТВ Б92 заостаје за обимом играног програма (18 емисија), па се главна борба за гледаоце одвија између ТВ Пинк и РТС1.

ТВ Пинк се определио за **стране серије** (28 епизода, 20 на РТС1) и за **домаће филмове** (6), којих на РТС уопште нема.

РТС

му парира

домаћим серијама и страним филмовима.

Иако су домаће серије на РТС1 по броју нешто мање од оних на ТВ Пинк (12 насупрот 15), оне у седмичном емитовању дуже трају (611 минута насупрот 471).

Понуда играног програма, иако значајна по броју емисија, прилично је једнолична. Не рачунајући репризе, за недељу дана на четири националне мреже приказано је **8 домаћих филмова, од тога само један произведен после 2005.**

године. Два филма су из шездесетих година прошлог века, један из седамдесетих, два из осамдесетих, један из дведесетих, а један из 2001. године. Д

омаћи филмски програм на телевизији

више

служи да се на јефтин начин попуни значајно ТВ време

, него да доприноси оснаживању културног идентитета, што је једна од главних функција ове врсте програма.

Принцип избора страних филмова је сличан. Међу њима изразито преовлађују амерички филмови, и то стари филмови

. Од

укупно 13

приказаних страних филмова,

три су произведена после 2005

. године, два између 2000. и 2005, док осталих 8 потичу из осамдесетих и деведестих година прошлог века.

Од 13 приказаних филмова, 11 су амерички

- то је случај са свих 6 филмова на ТВ Пинк и четири од пет на РТС1 -

један је јапански, а један француски

(ТВ Б92).

ТВ понуда јавног сервиса РТС1 у овој врсти програма није се разликовала од понуде комерцијане ТВ Пинк

Домаћих серија, иако са много епизода, у ствари је било мало – **три на РТС1** (“Село гори а баба се чешља”, “Мој рођак са села”, “Горки плодови”) и

једна драмска на ТВ Пинк

(“Сељаци”), док су остале

четири на ТВ Пинк

и

једна на ТВ Б92

(“Наша мала клиника”) краткотрајне

ситуационе комедије

(“Љубав, навика, паника”, “Вила Гранде”, итд). Иако тематски сличне, јер се три од четири баве сеоским животом, оне су све биле новије производње (2007/2008).

Национални јавни сервис је једино у погледу домаћих серија, од свих категорија играног програма, испунио свој мандат промоције и афирмације домаћег културног стваралаштва у функцији културног идентитета.

Током анализираних недеља је приказано **20 страних серија**. Половина је из последње две године, док су остале старе три или четири године. По пореклу, серије нису разноврсне . **Око половине**

су америчке, једна четвртина мексичке, а друга четвртина регионалне

– из Хрватске и БиХ. Једино су још приказане

две британске серије

У серијском програму РТС доминирају америчке серије (8 од 10 на оба канала), док на

ТВ Пинк преовлађују мексичке

(5 од 7).

ТВ Б92

је приказао најмањи број серија, мање и од РТС2 (три укупно), од тога **једну америчку, једну британску и једну хрватску.**

Играни програм има разне функције. Приказивањем домаћих играних остварења негује се уметничко стваралаштво, афирмишу културне традиције, потврђује и гради културни идентитет. Страни филмови и серије су један од начина за упознавање других култура. Анализиране телевизије се значајним обимом и хомогнеом структуром играног програма показале да у емитовању филмова и серија преовлађују неки други мотиви, а не задовољавање главних функција играног програма. **Јавни сервис се није показао као ексклузивни извор квалитетног или одговарајућег (према специфичном саставу становништва) играног програма,** што се обично сматра његовом улогом, већ као конкурент комерцијалној телевизији - **осим у погледу домаћих серија које се негују на РТС1.**

Забавни програм

На четири национална канала недељно се прикаже 140 забавних емисија, у трајању од око 92 сата. То је **20 емисија по једном дану** или 13 сати без прекида. Највише их је на **ТВ Пинк**

– готово 40 сати недељно, односно око

6 сати дневно

(од 18), затим на

ТВ Б92

- 29 сати недељно или

четири сата дневно

, па на

РТС1

– 17 сати недељно или

два и по сата дневно

. РТС2 емитује око један сат забавног програма дневно. Ово је уједно и врста програма која се најчешће репризира.

Забавни програм обилује разним врстама “реалити схов” емисија, квизовима и играма, и музичким шоу емисијама које све промовишу исте вредности и које су међусобно сличне.

Најчешће су “реалити схов” емисије, посебно на две комерцијалне телевизије (по 24 током недеље, са репризама). По разноврсности ових емисија се издваја **ТВ Пинк, са 8 различитих програма**

ТВ Б92 приказује само једну,

али толико често да је укупно емитовање дуже од онога на ТВ Пинк (800 минута наспрам 598 минута на ТВ Пинк). Иако је “реалити схов” типичан формат комерцијалне телевизије, он се појављује и на републичком јавном сервису.

РТС1 приказује две емисије овог типа

(“48 сати свадба” и “Време је за бебе”),

а РТС2 једну

(“Афирмација”).

Друга најчешћа забавна емисија су **квизови и игре**, у чијем приказивању предњачи Први програм РТС (420 минута, 344 на ТВ Пинк, а 250 на ТВ Б92).

У погледу ова два типа емисија, јавни сервис афирмише исти концепт забаве као комерцијална телевизија, иако су његови квизови домаће производње, а конкуренти примењују иностране лиценциране формате.

Значајна разлика, међутим, постоји у типу емисија забавни шоу. ТВ Пинк је емитовао 17 емисија овог типа

, од кога су само две репризе (пет је везано за Гранд продукцију – “Гранд схов”, “Гранд парада”, “Звезде Гранда” итд).

То су све музичке емисије, у потпуности посвећене личностима из музичке индустрије, и то онима које су везане за продуцентске куће у којима власник ТВ Пинк има власничке интересе

(Циту Рецордс, Гранд Продукцион). Концепт ових емисија, како их ТВ Пинк представља на свом Интернет сајту, битно је другачији од њихове изведбе. Многе емисије се описују као упознавање са личностима из разних области јавног живота, док се у суштини **користе за популарисање музичких звезда и рекламу најновијих музичких производа уског круга људи који су интересно повезани са власником телевизије**

У свим забавним емисијама ТВ Пинк крши Закон о оглашавању јер мимо посебних и

означених блокова са рекламним порукама, најдиректније, преко водитеља, или преко писаног текста на кајрону, рекламира производе спонзора емисије.

Забавни програм ТВ Б92 је веома сличан програму ТВ Пинк, само што су у питању музичке звезде друге врсте музике. ТВ Б92 је приказао седам забавних шоа, све у вези са музичким пројектом “Операција Тријумф”, веома сличним Пинковом музичком пројекту “Звезде Гранда”.

Јавни сервис негује нешто другачије поимање забаве од концепта који се примењује у 24 забавна шоа на ТВ Пинк и ТВ Б92. И РТС1, на име, прави “гала” студијске емисије, али су оне по садржају разноврсније од музичких емисија на комерцијалним телевизијама. У њима гостују веома различити људи, уз занимљиве приче са терена и посвећене су неговању културних традиција. Ипак, мали број ових емисија (3) није значајно обогатио забавну ТВ понуду.

Комерцијална логика телевизије најочигледније се види у облицима забавног програма. Стога је он на комерцијалној телевизији веома сличан, а на јавној сиромашнији, али и, бар у неким сегментима, другачији од комерцијалног забавног програма.

Дечији програм

Деца су веома **занемарена публика домаће телевизије**. Њима се нуди око **осам сати програма недељно на РТС1, шест и по сати на РТС2, три и по сата на ТВ Б92, пола сата на ТВ Пинк**

. Поређења ради, Први програм британског Бибисија емитује 10 сати дечијег програма недељно, а Други програм 25 сати недељно.

ТВ уредници се воде идејом да су деца потребни само цртани филмови, па су **цртани филмови најчешћи садржај ТВ програма за децу**

. Од укупно 43 емисије за децу, 34 су били цртани филмови, а три су били играни (страни) филмови намењени деци.

На РТС1 цртани филмови су чинили 87% садржаја дечијег програма, 79% на РТС2 (42% на ТВ Б92).

На Бибисију, цртани програми чине 15% дечијег програма на првом каналу и 8% на

другом.

Не рачунајући цртане филмове, дечији програм је веома сиромашан.

Емисије направљене специјално за децу су малобројне и краткотрајне, а посебно су ретке емисије сопствене продукције. **РТС1 је емитовао једну такву**, забавно-музичке врсте (“Музички тобоган”), **РТС2 такође једну** (“Верујте, али не претерујте”) на тему себичности, и **Б92 једну** (“Др. Деху”), хумористичко-образовног типа. РТС1 је посветио деци, поред (искључиво Дизнијевих) цртаних филмова, 60 минута за недељу дана. Толико отприлике траје једна забавна емисија “48 сати свадба”, а приказује их се четири недељно. РТС2 праказује немачке, француске и аустријске цртане филмове за децу, а мимо њих је још емитовао 40 минута дечијег програма. НА ТВ Б92 је то било 20 минута.

ТВ Пинк је емитовао три емисије “**Циту кидс**”, које се, у ствари, строго гледано **тешко могу сврстати у дечији програм**.

Образовни програм

Образовним садржајима је посвећено укупно нешто више од 4% ТВ програма. **ТВ Пинк уопште нема** образовни програм. Програм **ТВ Б92 је тематски сиромашан - 5 од укупно 7 емисија су научно-популарни прикази животињског света у продукцији Националне географије**, а две преостале су “Водич за родитеље” (премијера и реприза”), сопствена емисија о родитељству.

У категорији образовног програма **јавни сервис се поставља као одговарајућа алтернатива комерцијалној телевизији. То, међутим, није Први програм републичког јавног сервиса, већ његов Други програм** (око 10%)

минутаже, 37 емисија).

РТС1

је током посматране недеље емитовао

једну образовну емисију дневно, а РТС2 пет емисија

. При томе, пет од укупно 7 емисија на РТС1 су биле репризе емисија приказаних на РТС2 (“У здравом телу”), што говори да је Први канал републичког јавног сервиса одустао од било какве значајније улоге у образовању своје публике.

У емисијама РТС2 се говорило о најмање 10 тема, а међу њима је највише било заступљено здравље, историја, екологија, технологија. Посебно је значајно што је већина емисија сопствене продукције - 30 од укупно 37.

Културно-уметнички програм

Комерцијалне ТВ станице немају никакву форму културно-уметничког програма.

Међутим, и

јавни сервис занемарује овај жанр

. РТС1 је емитовао укупно 8 емисија у овој програмској категорији, тј. у просеку једну дневно. Половина од тога односила се начин како се снима ТВ серија “Горки плодови” која се приказује на овом каналу, па је била у функцији промоције саме серије, а и РТС као њеног копродуцента.

Прави носилац културног програма републичког јавног сервиса је РТС2, који је културно-уметничким садржајима посветио 6,6% минутаже. Емисије су углавном традиционалне форме – колажни магацини са прилозима о актуелним новостима у књижевности (“Хит либрис”), културним догађајима у Београду (“Беокулт”) итд, али у програму нема сталних специјализованих емисија које би редовно пратиле поједине области културе нити сопствених културно-уметничких остварења, осим емисије “Трезор”,

у којој се афирмише ТВ стваралаштво и представљају вредна дела из историје телевизије у Србији.

Огласни програм

Четири националне телевизије дневно нуде укупно **око седам и по сати** огласних порука.

Огласни програм је најдужи на ТВ Пинк – 1264 минута, што је 21 сат недељно односно три сата дневно

. Од тога, укупно 76 минута, тј. нешто више од сата недељно (**6% огласног програма**) чине **најаве сопствених емисија**, док су 20 сати комерцијалне рекламе. На овој комерцијалној телевизији обим огласног програма од 16,7% укупне минутаже се **приближава дозвољеном максимуму** од 20%.

ТВ Б92 остварује нешто више од половине дозвољеног максимума. Удео њеног огласног програма у укупном емитовању је 11,6% и недељно износи 14,5 сати тј. **нешто више од два сата дневно**

Промоција сопственог програма

је честа колико и на ТВ Пинк – за њу је одвојено 57 минута тј. **6,5%** огласног програма.

РТС1 се по обиму огласног програма такође приближава максимуму - 9,4% укупно емитованог програма, који за јавни сервис износи 10%. Док је разлика између обима огласног програма на две комерцијалне телевизије велика,

разлика између РТС1 и ТВ Б92 је мала

. РТС1 недељно емитује 713 минута реклама и најавна, односно око 12 сати, тј. **нешто мање од два сата дневно**

. Ипак,

удео најавна сопственог програма

у односу на удео комерцијалних реклама је знанто већи него код комерцијалних ривала и износи око **17%**.

РТС2 има најмање реклама међу четири националне телевизије - **3,6%**, тј. 38 минута

дневно од чега 8 минута чине промотивне најаве програма.

Пошто је сваки рекламни блок третиран као програмски сегмент и бележена његова дужина и време емитовања, на овај начин је утврђено да

све четири ТВ са националном фреквенцијом крше Закон о оглашавању. Регистровано је 29 прекршаја Закона у програму РТС1, 20 на ТВ Пинк, 9 на ТВ Б92 и 9 на РТС2.

Сви прекршаји на РТС1 и РТС2 се односе на Члан 16, који јавном сервису дозвољава да у оквиру једног пуног сата програма може емитовати највише шест минута огласних порука, а на ТВ Б92 и ТВ Пинк на Члан 15, где је ово ограничење 12 минута.

Поред овог, на ТВ Пинк су регистровани бројни прекршаји Закона о оглашавању који захтевају да огласне поруке буду јасно означене (Члан 19), забрањују е рекламирање производа и услуга спонзора (Члан 94)

и не дозвољава скривено рекламирање

(Члан 5). У програму ТВ Пинк

постоје читаве емисије, иако кратке, које су по садржају искључиво огласне, а представљају се као информативне или документарне

Емисија “Природом до здравља”

, која је емитована три пута дневно (у трајању од два минута) састојала се од студијског интервјуа са гостом коме је водитељка постављала наизглед неутрална питања – шта су алге, каква је њихова корист у исхрани и у козметици, итд. Питања су служила за рекламирање производа фирме “Божен Цосметиц” а у студију је на четири места био видљив лого ове компаније. Друга емисија ове врсте је

“Слике света

” у којој се сликом приказују различити делови света и презентује низ занимљивих информација о Египту, Мароку, Малти, Тајланду, Риму, Барселони, Банкоку и другим дестинацијама на која фирма Јоллу Травел организује туристичка путовања. Име ове туристичке фирме се није помињало у тексту који чита спикер, али је током трајања емисије на кајрону (траци на екрану са тексуталним информацијама) писало и име фирме и цена путовања у места или земље који се у емисији помињу.

Сопствена и туђа продукција

Све анализиране националне станице задовољавају законску обавезу о квоти сопствене продукције, која износи 50% од програма на српском језику, и о квоти од 10% за емисије независних продукционих организација

Не рачунајући рекламе, око 55% емитованог програма припада сопственој продукцији. Следећа најзаступљеније продукција је страна (21,8%), па затим домаћа спољна (18,9%), док је копродукција занемарљива (3,8%).

Разноврсност програма према пореклу продукције – према трајању (БЕЗ РЕКЛАМА И “ДРУГОГ”)

РТС1

РТС2

Б92

ПИНК

Укупно

Разноврсност ТВ програма у Србији

Пише: Јованка Матић
петак, 15 мај 2009 18:36

Сопствена

61,0

69,5

47,3

41,7

55,4

Страна

24,0

14,8

21,9

27,3

21,8

Разноврсност ТВ програма у Србији

Пише: Јованка Матић
петак, 15 мај 2009 18:36

Домаћа спљна

13,4

15,4

28,1

19,1

18,9

Копродукција

1,5

0,0

2,7

11,8

3,8

Непознато

0,1

0,3

0,0

0,1

0,1

Јавни сервис се више ослања на сопствену продукцију (РТС2 -69,5% минутаже, без реклама, РТС1-61%) него комерцијалне станице (ТВ Б92 – 47,3%, ТВ Пинк – 41,7%). Истовремено **у програму РТС има више емисија стране продукције него домаћих продуцентских организација**, иако се од јавног сервиса очекује да буде главни актер оснаживања и развијања националног културног идентитета.

Јавни сервис сам производи све врсте програма које емитује, осим верског. Поред

информативног, који је најобимнији, он највише производи спортски и забавни програм, па затим образовни и културно-уметнички. **Сопствена продукција је била најмање заступљена у приказаном дечијем програму.**

РТС2 је сам произвео једну од 23 емитованих емисија за децу (40 минута од укупно 383), а РТС1 једну од 11 (60 минута од 469).

Најсиромашнију жанровску разноврсност има сопствена продукција ТВ Б92. Њен убедљиви највећи део чини информативни програм (87,2%),

док су друге врсте програма занемарене (5,8% забавни, 4,9% спортски).

Удео у дечијем и образовном програму је минималан

. Сопственој продукцији припада једна дечија емисија од 20 минута међу укупно 6 од 206 минута и две образовне (премијере и репризе) од по 25 минута.

ТВ Пинк највише сам производи забавни програм (48,1%), затим информативни (34,6%), па играни (13,7%).

Емисије стране продукције су чешће (21,8% минутаже) него оне које праве домаће продуцентске организације (19,1%). **Страна продукција је на РТС1 око два пута дужа од других домаћих емисија.**

ТВ Б92 је једина телевизија која се више ослања на домаћу спољну продукцију (28,1%)

него на страну

(21,9%), док су у програму РТС2 страна и домаћа независна продукција отприлике равномерно заступљене (15,4% домаћа, 14,8% страна).

Страна продукција, по врсти програма, није разноврсна, осим на РТС2. На ТВ Пинк она припада само играном и забавном програму, на РТС1 само играном и дечијем. ТВ Б92, поред играних и дечијих, приказује и образовне стране емисије, али и једну информативну (Глас Америке). РТС2 емитује стране емисије у 7 програмских врста, иако су најбројније оне из дечијег и играног програма.

Страна продукција није разноврсна ни по земљи порекла. Око 80% страних емисија потиче из четири земље – Америке, Мексика, Британије и Хрватске. У приказивању страних емисија домаће телевизије се ослањају пре свега на америчку продукцију – готово половина емисија страног порекла је из САД (61 од 137 на четири националне

ТВ). Најчешћи емитер америчких ТВ производа су канали јавног сервиса, посебно РТС1. ТВ Б92 је приказао троструко мање емисија америчке продукције у односу на РТС (11), а ТВ Пинк петоструко мање (6). Следећа најчешће заступљена страна продукција је мексичка, пре свега због ТВ Пинк, у чијем серијском програму доминирају мексичке сапунице (20 емисија), затим британска (15), па хрватска (15), опет захваљујући серијама. У нешто већем броју још се приказују само емисије немачке продукције (9 цртаних филмова на РТС2).

У избору страних емисија се не остварује се функција телевизије да грађане повезује са светом и различитим другим културама, већ потреба самих телевизија да попуне програм што јефтинијим страним производима, међу којима предњаче мексички и амерички.

Програми намењени националним мањинама и етничким групама

Програми комерцијалних емитера ТВ Б92 и ТВ Пинк ни на који начин не одражавају мултиетничку структуру становништа Србије. То се од њих и не очекује. Нека очекивања у овом погледу, ипак, постоје од републичког јавног сервиса, иако она у Закону о радиодифузији нису прецизно наведена, већ су формулисана као **поштоване** □ **“националног и етничког“ плурализма идеја** и мишљења (Члан 77) и „водење рачуна“ о специфичним друштвеним групама као што су мањинске и етничке групе (Члан 78).

Међу 222 емисије Првог програма и 181 на Другом, регистрована је само једна емисија која „води рачуна“ о некој посебној етничкој групи. То је емисија на РТС2 „Амен ађес“ („Ми данас“), намањена Ромима. Њен програмски термин је од 6 сати ујутру у недељу, вероватно најнеповољнији термин у седмичној програмској шеми.

Емисија је била информативног и магазинског типа, састављена од неколико прилога, а главнина садржаја је била на **српском језику**

Ни једна друга емисија републичког јавног сервиса током анализиране недеље није на

посебан начин одражавала чињеницу да у Србији живе разне етничке заједнице.

Разноврсност програма за циљне групе гледалаца

Обавеза да води рачуна о посебним друштвеним групама постоји само за јавни сервис. Највећи део програма јавних сервиса је намењен целокупној публици, док су посеб

не друштвене групе

које помиње Закон о радиодифузији – “деца и омладина, мањинске и етничке групе, хендикепирани, социјално и здравствено угрожени, глувонеми и др.” у програму занемарене.

О посебним етничким групама “води рачуна” само Други програм Радио-телевизије Војводине, и то о онима које живе у Војводини. Републички јавни сервис игнорише постојање великих етничких заједница у Србији и њихове потребе.

Постојање посебног **дечијег програма** на свим каналима јавног сервиса указује да деца јесу посебна група о којој се води рачуна при конципирњу програмске шеме, иако је анализа показала да постојећи **дечији програм** **пати од бројних слабости**

(мали обим, доминација цртаних филмова у програму, мали број емисија специјално направљен за децу, мали удео домаће и сопствене продукције).

За омладину не постоји посебан програм ни на једном каналу јавног сервиса. Ипак, неке емисије рачунају на тинејџере као примарну циљну групу. Републички јавни сервис РТС, на пример, у оквиру играног програма емитује три америчке серије чији је садржај интересантан пре свега за тинејџере (једна на РТС1, две на РТС2).

Целокупни играни програм на свим телевизијама рачуна на омладину као публику, без обзира на садржај. Комерцијална телевизија препоручује мексичке теленовеле за 12-годишњаке и старије, а акционе филмове за оне изнад 14 и 15 година. На РТС је старосна граница нешто виша - најнижа је 14 (комедије и љубавне серије), а за криминалистичку серију је 16. Свега три од 34 емисије на оба канала РТС са старосним ограничењем публике су биле препоручене за старије од 18 година (ниједна на Б92,

једна на ТВ Пинк).

Иако се посебно помињу у закону, **глувонеме** као друштвена група са специфичним потребама су **веома занемарени** у програму републичког јавног сервиса. Осим емисија вести, ниједна друга није прилагођена овој групи гледалаца. Први програм

РТС

је током анализираних седмице емитовао

једну емисију вести од пет минута са истовременим преводом на гестовни језик

. ТВ Б92, иако на то није обавезана, емитује сваког дана 5-минутну емисију вести за глувонеме, па тако у информативном програму боље задовољава потребе ове специфичне друштвене групе него јавни сервис коме је брига о њој посебно стављена у задатак.

Од поменутих друштвених група, јавни сервис поклања пажњу само **здравствено угроженима**, јер је

здравље најчешћа тема у програму образовних садржаја и

особама са инвалидитетом, којима је на РТС2 намењена једна емисија “Пут хуманизма

”.

Од других друштвених група, ТВ програми јавних сервиса уважавају још потребе **пољопривредника, припадника Војске Србије, предузетника, припадника архитектонско-грађевинске професије и риболоваца**

. Програми за ове посебне циљне групе се чешће емитују на Другом него на Првом програму.

Јавни сервис већу пажњу посвећује љубитељима кувања, аутомобила, мотоцикла, животиња итд. него пензионерима, родитељима, студентима, незапосленима, њих или другим значајним друштвеним групама.

Љубитељима кувања је нарочито понуђен обиман програм. **РТС је током недеље на оба канала емитовао 260 минута о кувању**

у (188 на РТС1 и 71 на РТС2), тј.

18 емисија.

Иако уважавање посебних личних интересовања гледалаца јесте одлика модерне телевизије, хоби-оријентисани програми не могу заменити предвиђену и пожељну улогу јавног сервиса у задовољавању потреба посебних друштвених група, коју им у задатак ставља Закон о радиодифузији али и сам смисао постојања јавног сервиса.

(Аутор истраживања и руководилац тима је др Јованка Матић, научни сарадник Института друштвених наука у Београду)